

Sećanja na Burundi

Snežana Marić

Sećanja na Burundi
1987-1989

Memoar i putopis

AGM knjiga
2023

Sećanja na Burundi

Sećanja na Burundi – 1987-1989
Snežana Marić

Recenzent: Drenka Dobrosavljević

Izdavač:

AGM knjiga
Beograd-Zemun
www.agmknjiga.co.rs
email: agmknjiga@gmail.com

Za izdavača:
Slavica Sarić Ahmić, direktor i glavni urednik

Dizajn korica: Robi Ahmić
Štamparija: Donat graf, Beograd
Tiraž: 300
ISBN: 978-86-6048-044-8

CIP - Каталогизacija у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41(675.97)-992

821.163.41(675.97)-94

МАРИЋ, Снежана, 1941-

Sećanja na Burundi : 1987-1989 : memoar i putopis / Snežana Marić.
- Beograd : AGM knjiga, 2023 (Beograd : Donat graf). - 188 str. ; fotogr. ; 21 cm
Tiraž 300. - O autoru: str. 188.
ISBN 978-86-6048-044-8

a) Бурунди – Путописи
COBISS.SR-ID 129991945

SVA PRAVA ZADRŽAVA AUTOR I IZDAVAČ. Nijedan deo knjige ne sme se reprodukovati, fotokopirati ili prenositi u bilo kojoj formi: elektronski, mehanički, fotografski ili na drugi način, bez prethodne pismene saglasnosti autora i izdavača.

POSVETA

Prva ideja o pisanju ove knjige bila je da sačuvam jedan trenutak istorije malog afričkog naroda, jedne lepe male zemlje. Ali kad sam saznala da su mnogi burundski tehničari iz PSTP-a, gde sam radila, sa kojima sam sarađivala i poznavala ih izgubili živote, ili bili povređeni u pobuni 1993. godine, rešila sam da ovu knjigu posvetim njima, kao spomenik prijateljstvu koje smo imali u srećnim trenucima njihovih mladih života. Ubijeni tehničari su se zvali: Leonard, Leon, Vincent, a povređeni: Arkad, Rišard i blagajnica Spes. Umrli su od SIDE: tehničar Danijel, direktor PSTP-a Simon Rudaragi i njegova supruga, Fransoaz, blagajnica i Agat sluškinja kod inženjera Žerveza. Umrila je vrlo mlada i magacionerka PSTP-a Žaklin. ali ne znam uzrok smrti.

PREDGOVOR

Radila sam u Burundiju kao volonter Ujedinjenih nacija od oktobra 1987 do avgusta 1989. Pre polaska išla sam u Ženevu na "Brifing", gde su proverili moje poznavanje francuskog jezika i moje profesionalno znanje (u Beogradu su takođe prethodno proverili moje poznavanje francuskog jezika). Zatim su me pripremili za moj budući posao u Burundiju u mestu Ruyigi. Pokazali su mi video traku (onda su još postojale) sa lokalnim ljudima na stadionu kako igraju i pevaju, kako rade u polju. Pokazali su mi i grad i selo. Opisali su mi kuću u kojoj ću stanovati i uslove pod kojima ću živeti. Mesto nema struje. Ponekad nema ni vode. Mora se koristiti filter za vodu. Mogu da naiđem na neku vrstu šovinizma u odnosu na bele ljude. Pitali su me da li sam rasista. To nije postojalo u mojoj porodici. Dali su mi savet kakvu garderobu treba da ponesem i objasnili kakva je klima u Burundiju i u Ruyigi. Ja sam pristala na ove loše uslove, ali sam tražila da mi obezbede prevozno sredstvo. Volonteri Ujedinjenih nacija mogu da dobiju motocikl, pa i automobil ako projekat ima dovoljno novca. Moguće je dobiti i šofera. Projekat koji se zvao PSTP imao je dovioljno novca i obećali su mi automobil, verovatno Pik-ap. Kroz sve ove ispite sprovela me je gospođa Karl (Carle), koja je bila vrlo simpatična belgijanka i odgovorna za sve projekte Ujedinjenih nacija na istoku Afrike. Htela je da me upozna sa čovekom koji brine o volonterima u njenoj zoni i pošto nije bio tu, ona mi je produžila boravak za jedan dan. Gospođa Karl mi je pričala o svojoj baki koja je rano ostala bez muža i vodila novinsku kuću sa dvadeset radnika. To je bila žena uzor za nju. "Pa vi imate mnogo više zaposlenih nego vaša baka":rekla sam joj (imala je 200 ljudi pod svojom upravom).

Nisam bila mnogo srećna sa "Brifingom". Činilo mi se kao kazna da idem u zemlju gde nema vode i struje, gde ljudi ne govore ni francuski, ni srpski, osim tehničara i ređih polaznika osnovne škole. U to vreme skoro 85 % ljudi je bilo nepismeno, a objasniciu kasnije zašto. Opis kuće i zemlje u koju ću putovati nisu mi bili dovoljni. Zato smo moj muž Andreja i ja rešili da prethodno odemo u Evropu, tj. Pariz i Brisel i tamo nađemo knjige o Burundiju, jer Burundi je neko vreme bio belgijska kolonija. Našli smo nekoliko interesantnih knjiga o Burundiju, burundskoj kući i o narodu.

Sećanja na Burundi

Iznenadila me je činjenica da u Burundiju više ne postoji prirodna džungla, osim oko reka Ruvubu i Rusizi. Sve ostale šume posadio je beli čovek. Ja sam zamišljala Afriku kao zemlju prekrivenu džunglom. U blizini Burundija sreli su se istraživač Livingston i novinar Stenli u džungli, blizu jezera Tanganjika, gde je bilo puno životinja. Nema ih više. Osim majmuna, krokodila i nislkih konja, i servala i poneki leopard u dolini reke Rusizi. Samo jedan slon je živeo na jugu Burundija, u provinciji Bururi. Majmuni su preživljavali zahvaljujući močvarama koje se nalaze na visoravnima između brda.

Burundi je srce Afrike i ima formu ljudskog srca. Njegova površina je 27 000 km². Nalazi se u centralnoj Africi, malo više prema istoku, između jezera Tanganjika, Konga (tada se zvao Zair), Tanzanije i Ruande, koja je bila takođe belgijska kolonija do 1962. godine. Tanzanija je bila britanska kolonija. Oko jezera Tanganjika nadmorska visina je 800m, a prema Ruandi nadmorska visina je 2500m. Rujigi, mala provincija u kojoj ću raditi nalazi se na visini od 1680m do 1800m.

Moglo se dobiti 132-150 fr bu za 1 US \$. U Burundiju nema železničke pruge. Ima vrlo malo puteva koji su asfaltirani, mnogi su od laterita (prirodno izdrobljen kamen, koji se može naći na mnogim mestima u Burundiju i obično je crvene boje). Putevi su uglavnom donacija pojedinih država preko Ujedinjenih nacija. U vreme kad sam ja boravila u Burundiju bilo je oko 4 000 000 stanovnika, od čega je 50% mlađih od 25 godina. Prosečna dužina života bila je oko 42 godine, jer su deca još uvek umirala u velikom broju.

Burundi je bio kraljevina, 400 godina pre nego što su došli Evropljani u Afriku. Poslednji kralj je umro početkom 20-og veka. On je priznao nemačku vlast 1896. godine. Tako je Burundi postao prva nemačka kolonija u Africi. Poslednji kralj je imao 13 žena i 68 dece. Posle prvog Svetskog rata pravo na upravljanje nemačkim kolonijama pripalo je Belgiji. Ona je to pravo koristila sve do pobune 1962. godine, kad je Burundi postao republika. U trenutku kad sam ja bila u Ženevi na "Brifingu" predsednik Republike Burundi bio je Žan Batist Bagaza (Jean Baptiste Bagaza). Dok je Bagaza bio u Kanadi na sastanku "Frankofonije" (zemlje koje govore francuski se sastaju jednom godišnje) oficiri su izvadili iz zatvora Pierra Bujoju (Pierre Buyoya) i proglasili ga za predsednika. Bio je to beskrvni državni udar baš 5. septembra, kad sam ja trebala da krenem u Burundi. Bujoja je bio u zatvoru jer se Bagaza po savetu svoga vraća plašio da će mladi oficir da ga smeni. Ali

Sećanja na Burundi

to se ipak dogodilo. Bujoja je imao samo 34 godine i doneće novu demokratiju u Burundi.

Kad je Republika opet živnula ja sam krenula u Burundi 5. oktobra 1987. godine.

U Burundiju žive tri naroda: 80% su Hutu, sa bantu poreklom, srednjeg i nižeg rasta, zemljoradnja im je glavno zanimanje, 15-18% su Tutsi, visoki i mršavi, misli se da su došli iz Etiopije. Bave se stočarstvom, ali bili su i vojnici, oficiri i rukovodioci na svim nivoima u vreme belgijske kolonizacije i posle nje 1% su Pigmeji, malog rasta, bave se lovom i ribolovom i izrađuju divne keramičke sudove za vodu, mleko i ulje

Još u šesnaestom veku Burundžani su verovali u jednog Boga i u svoje pretke. Pretke i danas veoma poštuju. Kad ih je Belgija kolonizovala oni su postali katolici i danas ima 95% katolika u Burundiju. Ostalo su muslimani, pravoslavni Grci i sl.

U predstavništvu Ujedinjenih nacija hteli su da mi odobre put preko Adisabebe, jer je to najkraći put. Međutim ispostavilo se da bismo onda mi morali da ostanemo ceo dan u Adisabebi da čekamo vezu sa Bužumburom, što bi mnogo povećalo dužinu našeg puta pa bi Ujedinjene nacije morale da mi plate jednu dnevnicu više. Mi smo predložili da idemo preko Pariza sa Air France-om, jer bi onda stigli za 16 sati, a iskreno rečeno više sam verovala Air Fransu nego nekoj afričkoj kompaniji za koju nikad nisam čula.

Tako smo nas dvoje krenuli preko Pariza i Kigalija sa Air Fransom (Air France) i srećno stigli u prestonicu Burundija Bužumburu (Bujumbura).